Ա. ՏԱՐԻ — ՇՐՋԱՆ Բ. Վ.ԵՑԱՄԵԱՑ — 1863 — ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 3. — ԹԻՒ 28

ՕԼՓԻՈՆ

ՀԱՅՐԵՆԵԱՑ

Ինչ որ խմբագրութեան եւ Տնօրէնութեան կը վերաբերի պէտք է ուղղել առ ՊԵՏՐՈՍ ԲՈՐԹՈՒՔԱԼ ԵՒՆ, Պոլիս Մերձանը Խան, Թիւ 4։ — Անվճար նամակ կամ ծրար կը մերժուի։ Օրագիրն ամեն շաբթու հինգշաբթի օրերը կը հրատարակուի։ Վեցամսեայ շրջանին դինը 20 ղուրուշնոց արծաթադիցիմը ԿԱՆԽԻԿ վճարելի, ամեն թիւէ կրնան առորագրուիլ։ — Դուրս երթալիք Օրագրաց համար ծախքը առնոցին վրայ է։ — Ծանուցման տողը 1 ղուրուշ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ԿԸՆԴՈՒՆՎԻՆ։ Կ. ՊՕԼԻՍ Օրագրոյս գրասենեակը։ — Թիֆլիզ Մեծարգոյ Աղվքսանդր աղա Երեցեան։ — Զմիւռնիա Արշալուսոյ գրասենեակը։ — Թէքիրտաղ Պ. Յարութիւն Ճամճեան։ — Կէյվէ, Օրթագիւղ, Ղընճըլար Պ. Խաչատուր Մանուէլեան։ — Տրապիզոն Պ. Խաչատուր Էլմասեան։ — Հալէպ, Պ. Յ. Ս. Քիւրքճեանօվ։

ՄԷՃՄՈՒՍ ԽՐԻՄԵԱՆ

ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Մէճմուա լրագիրն իւր վերջին թերթին մէջ երկար խորհրդածութիւն մը ընելով Խրիմեան Գէր. Մկրտիչ վարդապետին նկատմամբ ալ սկնարկութիւն մը ըրած է, որով կուզէ ցուցնել թէ լրագրաց մէջ Խրիմեանի համար եղած գովեստները չափազանցութիւն են. և իր այս ըսածներուն իբր ապացոյց՝ Խրիմեանի հակառակորդներէն եկած նամակներ կը յիշէ միայն։

Մէճմուայի մեծարգոյ խմբագրէն հանրութեան օգտին ու բարոյն անձնուէր եկեղեցականի մը նկատմամբ ասանկ յօդուած մը բնաւ չէինք սպասեր, քանզի անոր վսեմ հանճարոյն՝ ընտիր տաղանդին՝ ողջմտութեանն ու խոհականութեանը վրայ մեր ունեցած համարումը մեծ էր, որով չէինք կրնար ակնկալել թէ ասանկ պատուական գրչէ մը ասանկ յօդուած մը վիժի և փոխանակ վսեմ դաղափարներ տարածելու ազգին մէջ ու անոր օգտին անձնուէր մէկու մը պաշտպան հանդիսանալու՝ ինչպէս որ ուշիմ ողջամիտ լրագրապետի մը պարտքն է, հասարակաց առջև գահավէժ դատումներով ներկայանայ։

Կը յուսանք որ Մէճմուա պատուական լրագրոյ արժանայարգ խմբագիրը Խրիմեանի անձնուրացութեան ու ջանքը լաւ տեղեկանալով պիտի բարեհաճի Խրիմեանի յարգն ու արժէքը ցուցնելու ջանալ. քանզի վստահութեամբ կըսենք որ Մէճմուան յամառ և տգէտ գրչի մը վիժածը չէ. սակայն հոս մեր զարմանքը գրաւողը սա երկու կէտնէ թէ քահանայական բարեկարգութեան ապգօգուտ ժողովն ինչու կը դանդաղի Խրիմեանը պաշտպանելու համար բողոքագիր ղրկել ազգային Վարչութեան՝ ինչպէս Սէթեանը Մեղուի դէմ պաշտպանելու համար բողոք մատոյց ազգային Վարչութեան. արդեօք Սէթեանը վարդապետ ու Խրիմեանը վարդապետ չէ՞, և միթէ Սէթեանը Խրիմեանէն աւելի անձնուրաց ու ազգին օգտին և բարոյն ջանադիր է՞։

Կարծենք որ մեր այս ըսածը քահանայական ժողովը թշնամանելու մտօք ըրած ըլլալուս համար բոլորը ողջամիտ ազգայինք կը վկայեն։

Մեր նկատած մէկ կէտն ալ սա է որ՝

արդեօք Վարչութիւնը ինչո՞ւ կուշացնէ Խրիմեանի դատը, որով ոմանց կարծիքը անհիմն ենթադրութեանց և թշնամանաց վրայ կը յեղաշրջին։

Կը խնդրենք ազգային Վարչութենէն, որ հասարակաց սիրելի Գերեր. Խրիմեան Մկրտիչ վարդապետին դէմ եղած այս անարգանաց անոր թշնամիներուն միայն անյապաղ վերժիտնդրութեան արդիւնք ըլլալը պաշտօնական կերպով ծանուցանելու բարեհաճի. որ իրաւամբ պատիւ չբերիր Վարչութեան արդարասիրութեանը, եթէ այս մասին անտարբեր գտնուի։

ԿՐՕՆՔ -- ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ -- ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆ -- ԵՒ ՅԱՌԱՋԱԴԻՄՈՒԹԻՒՆ

(Շարունակութիւն. Տես թիւ 27)

Մարդս իր բանականութիւնը կառավարելու համար դաստիարակութիւն պէտք է ըսինք, մենք այս կէտին վրայ խօսելէ առաջ՝ նախ կը փափաքինք մեր արգոյ ընթերցողաց ուշադրութիւնը ուրիշ կարևոր կէտի մը վրայ հրաւիրել, այսինքն թէ՝ ինչ էր անցեալին մէջ ժողովուրդը առանց դաստիարակութեան. ահաւասիկ խնդիր մը՝ որուն լուծումը մեր ձեռնարկութեան պատասխանն է։

Ժողովուրդին անցեալին մէջ ինչ ըլլալուն վրայ՝ ուղիղ գաղափար մը ստանալու համար՝ հարկ է որ անոր ծագումէն մինչև մեր ժամանակի պատմութեան լաւ հմտութիւն ունենանք. այն պատմութեան՝ որուն իւրաքանչիւր էջերը բարբարոսութիւն՝ անգթութիւն՝ մահ՝ արիւն՝ վրդովմունք՝ աւերմունք, քան մարդասիրութիւն՝ բարեկարգութիւն՝ յառաջադիմութիւն և օգտակարութիւն կը պարունակեն. առաջին հայեցուածքով պիտի սրտմտինք անշուշտ, և երիտասարդական եռանդուն զգացումներնիս արթննան. սակայն երիտասարդական տաքութիւնը երբեք բուն պատճառը փնտռելու անձեռնհաս ըլլալուն՝ անցնինք դէթ վայրկեան մը խորհելու թէ ինչ էր ասոնց պատճառը։

Զգենք հոս հայեցողական ենթադրութիւնները՝ որոնք խնդրոյ մը պարզութեան բաւական լոյս չտալէ զատ՝ շատ անգամ կը շփոթին միտքերն ու կերկարեն խնդիրը. այլ սա լաւ գիտենք որ եղծումներն ապօրինաւորութեան արդիւնք են. վասն զի ուր որ ապօրինաւորութիւն կայ, հոն եղծումներն անթիւ են. այս ըստ ծնունս ճշմարտութիւնը կրնան իւրաքանչիւր ազգայինք ընտանեկան կառավարութեանց մէջ փորձել. ուստի բնական հետևութեամբ կը նանք եզրակացնել թէ՝ իրաց այս պատճառը ապօրինաւորութիւնն էր, վասն զի չկար անատեն օրինաւորութիւն, որով չկար նաև իրաւունք և իրաւունք ազգաց (տրուա նասիօնալ). որովհետև միայն հոն իրաւունք կայ, ուր որ օրինաւորութիւնը կիշխէ, և ուր որ օրինաւորութիւն կայ, հոն ժողովուրդին վիճակը երջանիկ է. մէկ խօսքով՝ դերի չէ հոն ժողովուրդը. վասն զի իշխանութիւնը իշխողներուն կամքը չէ, այլ օրէնքը՝ զոր կը դնէ ժողովուրդը իրեն համար և կը յանձնէ զայն իր ազատ կամքը այսինքն ընտրութեամբը՝ իշխաններու, որոնք օրինաց գործադիրներն են միայն։

Հոս հարկ չէ ցուցնել թէ՝ ազգերն այս օրինաւոր դրութեան մէջ չէին. քանզի ամատեն իրաւունքը զօրաւորագունինն (լա ռէգզն է տը բլիւ ֆորս) է ըստ կզբունքը իշխանութեան աղբիւրն էր, որով հարկաւ իշխողք ալ աւելի իրենց շահը (ինթէրէ) կը մտածէին, քան որչափ ժողովուրդին շահն ու բարեկեցութիւնը։

Ուստի այս սկզբունքը հիմ չէր կրնար ունենար. վասն զի, նախ որ՝ օրինաւոր չէր. երկրորդ որ՝ ժողովուրդին նկատմամբ օգտակար չէր. երրորդ որ՝ ժողովուրդին մտաւորական զարգացմանը չկրնալ նպաստելէն զատ՝ ժողովուրդին կոյր մնալը այն ժամանակի քաղաքականութեան նպաստաւոր էր, ուստի և

ԻԼՏ. Բայց թողութիւն կընես... չեմ կրնար հաճութիւն տալ։

ՐՕՃ. Ինչու համար։

ԻԼՏ. Եթէ հայրս ինձ ամ տեղերէն հեռացնել կ'ուզէ թող ինք դայ, եւ ա՜նոր հրամանացը յարգութեամբ կը հնազանդիմ, բայց ուրիշին կամքին բոլոր զօրութեամբս դէմ կ'դնեմ։

ՐՕՃ. Ի՞նչ կըսես.. կուզես որ...։

ԻԼՏ. Ես միայն հօրս ձայնին կը հնազանդիմ կիմանաս։

ՐՕՃ. Իլոէկոնատա իմ խորհուրդիս անսա, զիս բռնութիւն բանեցնելու մի՛ ստիպեր։

ԻԼՏ. Բռնութիւն... ինծի բռնութի՛ւն... վերջապէս ի՞նչ ըլլալը դայտնեցիր։ Անհաշտ թշնամի, բոլոր թշուառութիւններուս պատճառ, ի՞նչ նոր մեքենաներ արդեօք ինծի լարած ես. դուցէ ալ մահուանս որոգայթներ պատրաստած ես։ Բայց չէ՛, կամքդ պիտի չկատարուի։ Ատուած զիս մխիթարեց զիս պաշտպանեց։ Քու անագորոյն հընարքներէդ աղատ եմ։ Ինծի համար այսուհետեւ զուարճութիւն, ուրախութիւն. քեզի համար յուսահատութեան կատաղութիւնը, եւ անկարող բարկութիւն մը։ Գնա... աչքիս առջեւէն հեռացիր, քու դղուելի դէմքէդ կը գարշիմ...։

ՐՕՃ. Ցամաւ կին, բարկութեանս արդիւնքը հիմա պիտի տեսնես։ Աղէ, Ֆրանչեսգո՛, պահապաններուդ հրաման տուր որ այս թշուառականը բռնի դուրս հանեն, թող այս դռնէն քաշկռտելով տանին։

ՖՐԱՆ. Պարո՛ն, ի՞նչ կըսես։

ՐՕՃ. Ի՞նչ կըսեմ... քեզի կըսեմ, շուտով...։

Շարունակելի

Ա. ՁԴ

Ներսէն կը խնդրենք մեր սրտոց բաժանորդներէն երկու շաբաթէ 'ի վեր թերթերնիս չհրատարակուելուն համար, և կը խնդրենք յատկապէս այն ամէն անոնցմէ, որ մինչև հիմա լրագիր առած՝ բայց ստակ հատուցած չեն, բարեհաճին իրենց բաժանորդագինը հատուցանել։

ԴՊՐՈՑ ԵՒ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՄԻԱԲԱՆՈՒԹԵԱՆ

Ի ԹՐԻԵՍՏ

Այս դպրոցը, որ հոկտեմբերի սկիզբը (ըստ նոր տումարի) իր երրորդ տարին կը սկսի, երկու գլխաւոր մասերու կը բաժնուի. վաճառականութեան դպրոց ու վարժարան։

Առանց վրայ մանրամասն տեղեկութիւնը, դպրոցի յայտագրոյն մէջ կը տեսնուի։ Յայտագիրը՝ Պ. Յարութիւն Մարգարեանին գրավաճառութեան սենեակին մէջ եւ Չեփիւռի գրատներեակը ձրի կը տրուի, ընդարձակ տեղեկութիւն ուզողը կրնայ ստանալ ամէն երեքշաբթի ու շաբաթ օրը Վիեննայի վանքին դրատունը եղող վարդապետէն։

Վիեննայի վանքին դրատունն է Բէբա Մէքթէպ սօգաղը թիւ 8։ Պատշաճ կը համարինք միանգամայն ծանուցանելու որ Թրիեստի դպրոցին վարդապետներէն մէկը առ պարտպոյ օրերը կ. Պոլիս կը դտնուի, եւ ըստ նոր տումարի սեպտեմբերի վերջը ճամբայ պիտի ելնէ ու տղաքը մեկտեղ տանի։

ԹՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՄԲ
ՄԻՆԱՍ Մ. ՀԱՅԿ ԳՈՓԱՄՃԵԱՆ
ԵՒ
ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՄԲ
Պ. ԲՈՐԹՈՒԲԱԼԵԱՆԻ

Կ. ՊՕՍ ԻՄԱՄ ԱԱԼԻ ԹՄԱՆ
Ա. Ը. ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՏՊԱՐԱՆ